

Kako se torej rabijo nemi zemljevidi?

Naj prvo treba je opomniti, da pri rabi teh zemljevidov treba je imeti tudi navadne (govoreče) zemljevide. Brez poslednjih je dobri namen nemih zemljevidov skoraj nemogoč in le po malem dosegljiv. Razločujejo se kakor navadni tudi nemi zemljevidi v stenske, za rabo v šolah in v ročne neme zemljevide za domače učenje. Za naj boljši vspah je treba obojih. Učitelj najprvo razlaga popisani stenski zemljevid; to ponavlja kateri boljših učencev; potem se opiše na isti način ravno tisti pa nemi zemljevid. Učenci z učiteljevo pomočjo to ponavljajo. Doma pa vzemo v roko svoje ročne zemljevide, govoreče in neme, ktere poslednje si z ozirom na prve popolnoma prisvojiti morejo tako, da v prihodnji učni uri morejo biti v stani imenovati vse tiste gore, reke, mesta, ki so na zemljevidu zaznamovane, in ktere so jim bile v učenje naložene. Jako mikavno je, ako se v ročne zemljevide brez pomoči navadnih zemljevidov, tudi zapisujejo imena dežel, mest i. t. d. To je zelo primerna šolska naloga, iz ktere se učitelj o pridnosti svojih učencev zlasti takrat more prepričati, kedar mu časa primanjkuje za ustmeno izpraševanje. To je tudi nekakov navod k risanju zemljevidov, ktero naj bi se v viših razredih ljudske šole začenjalo, ako bi se s tem ne potrosilo mnogo časa.

Kje pa se dobe nemi zemljevidi?

Pri Ignacu Fuchs-u na Dunaji (Kärntnerstrasse št. 63); pri tem tergovcu se dobe nemi in navadni zemljevidi v velikosti navadnih ročnih zemljevidov po 1 kr. Zvezek (atlas) s 30 mnogoverstnimi bodi si z nemimi ali govorečimi zemljevidi, velja 30 kr. Risani so s svitlovišnjevo barvo. Cenejših in zraven praktičnejših zemljevidov še nisem videl.

Zavoljo tega jih priporočam učiteljem in učencem ljudskih in srednjih šol, da se koristno učno sredstvo razširi in ž njim pospešuje učenje jako potrebne zemljepisne znanosti.

L."

Prispevek je podpisan samo z L., vendar je videti, da je bila to okrajšava za Janeza Lapajneto, ki je bil v tem času nadučitelj v Ljutomeru (Učiteljski tovarš. List za solo in dom. List 1, tečaj XII, str. 19-20, Ljubljana 1. januarja 1872).

In kako je danes z nemimi zemljevidi? So didaktično neprimerni? Je to zastarela metoda? Osebnostno mislim, da ne. Nemih zemljevidov pa že dolgo ni na tržišču. Za konec dodajamo še kratek zapis iz istega časopisa, ki govori o zemljepisu.

Kako naredimo zemljevid? Ako prebivališče znamo po štirih straneh sveta zaznamovati, si to tudi lahko narisamo. Na tablo ali na papir si naj pred zaznamovamo štiri strani sveta. Na zgornjo stran postavimo sever, na spodnjo jug, na desno vzhod in na levo zahod. Potem si mislimo, da smo kakor tica v višavi nad kakim krajem. Tu vidimo reke in ceste enake ozkemu pasu; narisano tudi gore, ki so na štirih straneh sveta. Zraven povdarjamo tudi daljavo, za katero si postavimo zmanjšano mero. Na zadnje zaznamovamo tudi kraje, ki so na štirih straneh našega prebivališča, ter jih vredimo tudi po daljavi. Tako naredimo mali zemljevid domačega kraja.

Zemljevid kaže manjše ali večje dele zemlje in sicer v manjši ali večji meri in ima navadno tudi mero zaznamovano. Na vsakem zemljevidu je na desni strani vzhod, na levi zahod, zgoraj sever, spodaj pa jug."

ALBIN STRITAR: KRAJINA, KRAJINSKI SISTEMI; RABA IN VARSTVO TAL V SLOVENIJI

Ana Vovk

Knjigo je izdala Partizanska knjiga v Ljubljani. Pokojni Albin Stritar, dipl. ing. agronomije, je bil vodja pedološke službe na Kmetijskem inštitutu Slovenije, kasneje pa redni profesor predmeta pedologija, raba in varstvo tal na Biotehnični fakulteti v Ljubljani. Bil je aktiven znanstvenik in raziskovalec na področju urejanja in izrabe ruralnega prostora in določanja posameznih tipov prsti.

Najnovejše Stritarjevo delo je izšlo leta 1990 pod naslovom Krajina, krajinski sistemi; Raba in varstvo tal v Sloveniji. Obsega 161 strani tekstovnega dela z literaturo in objavljeno bibliografijo. Seznam literature prinaša znana imena domačih in tujih strokovnjakov in njihovih del s področja pedologije. Koristna je navedba bibliografije, ki pregledno predstavlja knjige, članke v časopisih, poljudnoznanstvene sestavke, referate v kongresnih publikacijah, znanstvene in strokovne sestavke, projekte, raziskave, elaborate in ekspertize v rokopisih.

Knjiga je vsebinsko razdeljena na dva dela. Prvi, manj obsežni del z naslovom Krajina, krajinski sistemi, obravnava pojem "krajina" in shematično predstavlja krajinske sisteme in fizične parametre okolja, ki ustvarjajo krajinske sisteme. Drugi, obsežnejši del knjige ima naslov Raba in varstvo tal v Sloveniji. Podana je prostorska klasifikacija pedosekvenc v Sloveniji, pedocološke značilnosti in izkoriščanje posameznih pedosekvenc. Celovitost

rabe tal je zaokrožil s problemom opredeljevanja zemljišč za nekmetijske dejavnosti in urbanizaciji.

Knjigo bogatijo strokovno izdelane skice in barvne fotografije.

Stitarjeva knjiga je namenjena pedologom, agronomom, ekologom, krajinarjem, geografom in še posebej tistim, ki se ukvarjajo s podobnimi temami kot avtor.

Strokovna zasnovanost publikacije, preglednost in bogata slikovna oprema uvrščajo delo med pomembne dosežke, ki naj bi koristili vsem, ki so kakorkoli povezani s pokrajino. Menim, da je avtor kljub shematskim predstavitvam posameznih pedosekvcen uspel ustvariti celovit pregled, ki nam na razumljiv način prikazuje pedološki plašč Slovenije.

skih, preostalih 27 pa družbenogeografskih, od katerih se jih največ ukvarja s problemi prebivalstva in naselij.

Drugi del zbornika sestavljajo šolski referati, tretji del pa na 11 straneh predstavlja pregled literature in virov, ki so jih avtorji, vseh skupaj jih je bilo 43, navajali v svojih prispevkih.

Vsem, ki vas zanima Istrska Slovenija, zbornik toplo priporočamo, saj boste lahko z njegovo pomočjo spoznali večino splošnih geografskih značilnosti in nekatere značilne probleme te sredozemske pokrajine.

Zbornik lahko dobite na Geografskem Inštituta Antona Melika ZRC SAZU, Novi Trg 5, prav tako tudi v Zemljepisnem muzeju Slovenije, Trg francoske revolucije 7, cena pa je 290,00 din.

GRADIVO ZA EKSKURZIJO PRIMORJE

Drago Perko

Ob 15. zborovanju slovenskih geografov v Pororožu je poleg zbornika izšel tudi vodič z naslovom Gradivo za ekskurzijo Primorje. V prvem delu je predstavljen kopenski del ekskurzije, v drugem pa njen morski del. Vodič, ki ima moder ovitek in 14 notranjih strani, priporočamo predvsem učiteljem, saj si z njim lahko pomagajo pri ekskurzijah v Istrsko Slovenijo.

Žal je vodič, ki ga je vsebinsko in tehnično uredil mag. Milan Orožen Adamič, izšel v nizki nakladi (le 300 izvodov), tako da je na voljo le še nekaj izvodov, ki jih za 50,00 din na izvod lahko dobite na Geografskem Inštituta Antona Melika ZRC SAZU, Novi Trg 5, Ljubljana.

PRIMORJE

Drago Perko

Primorje je naslov zbornika, ki prinaša prispevke s 15. zborovanja slovenskih geografov v Portorožu in ga je leta 1990 v nakladi 600 izvodov izdala Zveza geografskih društev Slovenije.

Zbornik obsega 308 strani in ima barvno naslovnico, ki prikazuje Portorož z okolico. Vsebinsko in tehnično ga je s pomočjo namiznega založništva in računalniškega programa STEVE mag. Primoža Jakopina na računalniku ATARI ST 4M uredil, oblikoval in pripravil za tisk mag. Milan Orožen Adamič z Geografskega inštituta Antona Melika Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU.

Prvi del zbornika sestavlja 38 referatov, ki se ukvarjajo predvsem s pokrajino, v kateri je bilo zborovanje, to je Istrsko Slovenijo. 11 referatov je bolj fizičnogeograf-

GEOMORFOLOGIJA IN GEOEKOLOGIJA

Drago Perko

Zbornik Geomorfologija in Geoeкологија na 308 straneh prinaša prispevke s 5. posvetovanja geomorfologov Jugoslavije, ki ga je v okviru Podkomisije za geomorfologijo pri Zvezi geografskih društev Jugoslavije v Krškem od 18. do 23. junija 1990 organiziral Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU. V nakladi 250 izvodov ga je izdal in založil Znanstvenoraziskovalni center SAZU.

Zbornik obsega 308 strani in ima zeleno naslovnico, ki prikazuje mesto Krško s pomočjo njegove slike iz Valvasorjeve Slave Vojvodine Kranjske, modro obarvana Sava na dnu naslovnice pa povezuje mesto z jedrsko elektrarno na zadnji strani platnic, torej staro z novim.

Vsebinsko je zbornik uredil mag. Karel Natek, s pomočjo namiznega založništva in računalniškega programa STEVE mag. Primoža Jakopina pa ga je na računalniku ATARI ST 4M oblikoval in pripravil za tisk mag. Drago Perko; pri ostalih delih so pomagali tudi njuni sodelavci z Geografskega inštituta Antona Melika Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU.

Prvi del zbornika sestavljajo nekoliko daljši uvodni referati, ki predstavljajo pomen Antona Melika za jugoslovansko geomorfologijo, geoeološke značilnosti Vzhodne Krške kotline, razvoj reliefa v Sloveniji in geomorfološke elemente v Valvasorjevi Slavi Vojvodine Kranjske.

Sledi prvi tematski sklop sedmih razprav z naslovom Geomorfologija, naravne nesreče in človek. Drugi tematski sklop Geomorfologija in voda predstavlja le dva prispevka, tretjega, Recentni geomorfološki procesi, pa šest prispevkov. Na zborovanjih se redko pojavljajo